

6

Yrd. Doç. Dr. Sonay V. BİLGİN

HAVA YOLU İLE BULAŞAN HASTALIKLAR

Giriş

Hava yolu ile bulaşan enfeksiyon etkenlerinin başında virüsler gelmektedir. Başta influenza (grip) olmak üzere pek çok üst solunum yolu enfeksiyonunun etkeni olan virüsler, organizmaya bu yolla girer. Ayrıca kızamık, kabakulak, suçiçeği gibi enfeksiyonların etkenleri olan virüsler de hava yolu ile bulaşır. Bu yolla bulaşan virüslerin yanı sıra bir çok bakteri ve diğer bazı grup mikroorganizmalar da vardır. Difteri, tüberküloz, boğmacanın etkeni olan basiller bunların başlıcalarıdır. Hava yolu ile bulaşan enfeksiyonların bazı ortak özellikleri vardır. Bu özelliklerin bilinmesi, onlarla mücadelede önemli kolaylıklar sağlar.

Hava Yolu ile Bulaşan Hastalıkların Genel Özellikleri

Hava yolu ile bulaşan hastalıkların genel özellikleri şu şekildedir; Direkt hava ile duyarlı konakçıya bulaşır veya havadaki tozlara asılı olarak daha sonra bu tozların solunması ile yeni konakçıya geçerler.

- Mevsimsel özellik gösterirler.
- Daha çok kış aylarında görülürler.
- Metrekare başına düşen birey sayısının arttığı kalabalık ailelerde, insanların toplu olarak bir arada bulunduğu kışla, yatılı okul, sinema, tiyatro vb. yerlerde görülme sıklığı fazladır.
- Kolay bulaşabilmeleri, hava yolu ile oldukça uzak mesafedeki konakçılara ulaşabilmeleri nedeni ile toplumda sık görülen hastalık grubunu oluştururlar. Ayrıca yine bu özellikleri nedeni ile uygun koşullarda epidemi ve pandemi oluşturabilirler. Grip virüsü bunların başta gelenidir.
- Birçoğu çocukluk dönemi hastalığı olmakla birlikte (kızamık, kızamıkçık, boğmaca, suçiçeği vb.) influenza gibi her yaş grubunu etkileyenleri de vardır.
- Hava yolu ile bulaşan hastalıklarla mücadelede önemli aşamalar kaydedilmesine rağmen; çocuk pnömonileri, streptokoksik menenjit, tüberküloz gibi hastalıklar halen önemli sağlık sorunları arasındadır.

Sağlam Kişiyeye Yönelik

- Aşılama etkilidir. DBT, Kızamık, Tb aşıları rutindir.
- Seroproflaksi: kızamık, kabakulak, kızamıkçık suçiçeği gibi hastalıklarda yakın temaslılara Ig verilmelidir.
- Kemoproflaksi: TB'de INH rutindir. Meningokoklarda 48 saat süreyl sulfonamid yada rifampisin verilmelidir.
- Difteri ve Stretokok temaslılarına penisilin verilir.
- Kızamık geçirmekte olan yada temaslı malnütrisyonlu çocuğa penisilin yapılmalıdır.

Hava Yolu ile Bulaşan Hastalıklarla Mücadele Yolları

- Hava yolu ile bulaşan hastalıkların genel özelliklerinden yola çıkılarak bu hastalıklarla mücadelede yapılması gerekenler şöyle özetlenebilir;
- Aşısı olan hastalıklarda aşı ile bağışıklık sağlanmalıdır.
- Hastalık görülmeye başladığında, kalabalık yaşamların olabildiğince önlenmesi gerekir. Ayrıca toplu yaşanan yerlerde ve evlerde genel olarak metrekareye düşen birey sayısı azaltılmalıdır.
- Yapılacak sağlık eğitimleri ile hastalıkların nasıl tanınabileceği ve bireylerin neler yapması gerektiği konusunda halk bilgilendirilmelidir. Ayrıca bu eğitimlerde kalabalık mekânların olumsuz etkisi, öksürük, aksırık ve hasta sekresyonlarının bulaşmadaki önemi, kapalı mekânların havalandırılması gibi korunma tedbirleri üzerinde durulmalıdır.
- Hastalık ortaya çıktığında gecikmeden tedaviye başlanmalıdır. Gerekirse izolasyon uygulanmalıdır. Ayrıca difteri, tüberküloz gibi enfeksiyonlarda kaynak ve taşıyıcı aranmalıdır.
- Salgın durumlarında risk grubuna gerekirse kemoprofilaksi (ilaçla koruma) uygulanmalıdır.

Kaynaklar

1. Eğitimciler İçin Eğitim Rehberi Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Modülleri. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü. İlkay Ofset Matbaacılık. Ankara, 2008
2. Akın L. Bulaşıcı hastalıkların kontrolü. Ed: Güler Ç., Akın L. Halk Sağlığı Temel bilgiler1. Hacettepe Üniversitesi Yayınları. 2015
3. Aydın Avcı İ. Enfeksiyon Hastalıkları. Baran Ofset. Samsun, 2007
4. Aydın Avcı İ. Toplumsal Boyutuyla Enfeksiyon Hastalıkları ve Bakım. Halk Sağlığı Hemşireliği. Ed:Erci B. Anadolu Nobel Tıp Kitapevleri. Güler Matbaacılık. Elazığ. 2016
5. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Sekreterliği Enfeksiyon Hastalıklarının Bulaşma Yolları Ankara, 2012
6. T.C.Millî Eğitim Bakanlığı Megep (Mesleki Eğitim Ve Öğretim sisteminin güçlendirilmesi Projesi)Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Hastalıklardan Korunma Ankara, 2008
7. T.C. Sağlık Bakanlığı Tüberküloz Tanı ve Tedavi Rehberi. Başak Matbaacılık ve Tanıtım Hizmetleri Ltd. Şti. Ankara, 2011